

Kognitivní psychologie:

1. procesy, jejichž působením poznáváme věci a jevy svého prostředí nebo si je uvědomujeme;
2. kategorizační pojem, odlišení poznávacích procesů od emocionálních a konativních procesů stavů; kognitivní styl, kognitivní orientace;
3. produkty poznávání, vědění, informace;
4. vyhraněný přístup, příp. systém, tedy spíše kognitivistický než kognitivní (piaget: kognitivní teorie emocí, terapie);

Americká psychologická asociace – R.G. Kinkade; potřeba metodologické integrace, interfunkční princip;

antropický princip – ústředním tématem člověk jako KS – J.H.Flavell;

kognitivní věda: studium principů, pomocí nichž inteligentní entity interagují se svým prostředím (Ruisel); Cognitive Science 1977 + časopis, Cognitive Development, Evropská společnost pro kognitivní psychologii 1985, Cognitive Science in Europe Michel Imbert (trojdimenzionální znázornění kognitivní vědy);

Ohniska zkoumání: vnímání, řeč, usuzování, činnost; směry implementace výsledků:

1. strojové optické vnímání,
2. rekognice a porozumění,
3. programová syntéza,
4. robotová technika;

metakognice- vědomí vlastního vědomí, vědění, přemýšlení o vlastním myšlení; strukturně organismické pojetí – jaké jsou vztahy jednotlivých složek kognitivního systému, interakce ve struktuře osobnosti; ekosystém; systémové pojetí kognice;

Kognitivní systém tvoří množina poznávacích procesů a obsahů poznání, vztahy mezi těmito proměnnými a vlastnostmi; funkční okruh – Jacob J. von Uexküll – org. žije v jedinečném životním prostředí (Umwelt) a že jednotlivé orgány urč. co se stane podnětem nebo znakem pro jedince;

znakový svět – bohatý, proměnlivý, chronogenně lokalizovaný, hierarchicky usp.; oblasti skutečnosti – Karl R. Popper – oblasti skutečnosti – 1.svět=reálný, 2.svět=svět našeho osobního já, 3.svět=obraz světa; obje. skutečnost, subj.-prožívání

M. Rostohar – Psychologie jako věda o subj. skut.; lidské pozn – aktivní proces; char. kogn. systému: fční, strukturní, evoluční, chronogenní, organizační;

kognitivní scénář – sled pozorovatelných projevů, verb i neverb., pohyby a změny soc. interakce – dospějeme k obecným závěrům (Norbert Wiener – kybernetika); pozn. procesy – dílčí fční systém osobnosti (J. P. Guilford, G. W. Allport); pozn. procesy – integrovaná i integrující složka os.

R. Adams-vodopád (vizuální vnímání);

H.Aebli-redukce laboratorních podm. počítky, myšlení-vnést řád do činnosti;

G.W.Allport-deset dílčích systémů osobnosti;

T. Akvinský-rozum nadřezan vůli;

J.M.Baldwin-asimilace (perc.schéματα);

A.L.Blumenthal; Bobrow+Norman-kapacita pozor.matrice+pátrání po písmenu;

Bourdon-test poz.-text;

Ramón y Cajal+Golgi-1906 Nob cena-polarizace mozku-pozornost;

R. Carnap-explikandum-podobnostexplikantu, přesnost, plodnost, jednoduchost
René Descartes-racionalismus, oko býka;
Dixon-percepční. obrana-snížená schopnost vnímat emočně sycené podněty ve srov. s neutr. ;
Hermann Ebbinghaus-asociace;
G.T. Fechner-psychofyzika vnitřní a vnější-1.vnější fyz podnět 2.změny, pohyb 3.počítky;
J.H.Flavell-navazuje na Piageta konvergence přístupů k pozn. proc. ;
Th. Flournoy-Ženeva-dvojitá pozornost;
P.J.Galperin-pozornost-zvláštní forma duš činnosti;
F.Galton-asociační experiment;
D.Gentner-vývoj mentálních metafor-animované, neutrální, prostorové, systémové;
James J. Gibson-mikrostrukturní analýza, vnímání, optické usp.(optic array);
Eleanor J. Gibsonová-selektivní výběr u vnímání úloha pozornosti, zkoumání vývoje vnímání;
H.Head-fantomový úd, parestezie-představa odňaté končetiny;
D.O.Hebb- princip centrace vnímání-různé buň soubory, fantomový úd, parestezie, organizace chování-pozornost jako autonomní proces, představy-sdružování neuronů(cell assemblies);
H. Helmholtz-konstany velikosti, tvarů, barev-vyrovnávací mechanismy vnímání;
Herbart-vysvětloval obsahy apercepce (změna pasivního čítí k aktivnímu pozorování)obsahy, představy-dynamické jednotky;
David Hume-teorie odrazu;
V.Chmelař-vybavení předmětu na základě znaku, parsing paradox-současné vnímání zdola i shora;
Michel Imbert-Cognitive Science in Europe, trojdimenzionální model kogn. vědy;
E.R.Jaensch-eidetické vlohy.typologie;
William James-Principles of Psychology-pozornost, teorie filtru, dvojitá pozornost-dvouhnikové pozornostní pole;
Pierre Janet-1890 idea integrace od prvků k celku;
K.Jaspers-pareidolie(interpretace vizuálních podň., slovo je víc než jazyk);
Johnson+Raye-zajištění uchov percepčních a předst. aktů v paměti;
Immanuel Kant-koperníkovský obrat v pokusu řešit problém pozn. empiricky jako příčinnou souvislost;
R.G.Kinkade-slovník ps. termínů Am. ps. asociace;
J.Kerner-básník, ztráta zraku;
Roberta L.Klatzky-vnímání automatizované složky, instruktivní model-propojení paměti s pozn a mot procesy;
F.Klein-typ zaostřující(sharpener), rozostřující(leveller);
S.M.Kosslyn-velké blízké předměty-rychlejší detaily;
D.Kováč-reaktometrické pokusy;
O.Kuelpe-Wuerzburg-systematické zk.myšlení;
V.Laufberg-reaktometrické pokusy-vnímání, ignoroval fenomén předčasných reakcí;
John Lock-empirismus teorie odrazu;
Miller-chunks(uzly)-zhuštění dřívějších oddělených prvků zkuš a vědění;
Ernst Mach-kritik Fechnera, Machovy pruhy-stínování-retikulárně laterální útlum;
Ulric Neisser-k počátkům skrze vnímání, opozice k Gibsonovi-co se děje v hlavě, cyklus vnímání-cyklický tok mezi schématem a příjmem inform., chápáno v čase, kognitivní mapy, anticipační sch. přípr. subj., aby se vnímání otevíralo více jednomu druhu inf. než jinému, těsně spjato s činností, blízké a velké proti malému a vzdálenému, kritik teorie filtru(pozorn);
Jean Piaget-asimilace-prostředí se připodobňuje subj, akomodace-jedinec prostředí, rovnováha-dynamická podoba hoemostázy;
S.E.Palmer-vztah mezi částí a celkem;

Jan Patočka-strukturalismus;
Henri Pieron-opatrné hodnocení podílu počitků na pozn., test pozorn.-čtverečky;
J.A.F.Plateau-spirály;
Karl. R. Popper-tři světy 1.reálný 2.svět našeho osobního já 3.obraz světa;
M. Posner-vnímání písmen, vizuální kód-pasivní faktor v procesu pátrání;
J.E.Purkyně-psychofyziologie smysl.org, Purkyňův fenomén-soumrak barvy jinak, eidetické jevy;
Theodule Ribot-svalová teorie pozornosti;
Hermann Rorschach-standardizovaná forma, metoda projektivní;
M. Rostohar-Psychologie jako věda o subj. skutečnosti, zdůraznění jedinečnosti vjemů-apercepce-zařazení do dřívější vzpomínky, +Kratina+Chmelař-teorie pozornosti, metody zkoumání, aplikace v ped praxi, tři typy předst.-obrys, komb.elementy, vůdčí motiv;
Edgar Rubin-reverzibilní fig., relativní nezávislost na sensor. vstupu;
Sante de Sanctis-rozlišil poruchy poz.-Hyper, hypoprosexie;
O. Selz-vizualizace-důležitá etapa při řeš probl. situace;
Smith+Magee-dešifrování slov-interference automatizace;
H. Spencer-Syntetická filozofie;
Spearman-g faktor-faktor obec. inteligence;
Stroop-Stroopův pokus-interference čtení s barvou;
E.Tolman-kognitivní mapa-orientační schéma;
Jacob J. von Uexküll-organismus jedinečné prostř. (Umwelt) vzájemné ovlivňování;
V.Urbančič-hodinky-pokus-pozornost, eidetické jevy 1907;
Wellek-fotismus(barevné slyšení);
Norbert Wiener-kybernetika;
H.Witkin-závislost/nezávislost na poli, Rod and Frame test;
Woodward-preparatory set(zaměřenost);
W.Wundt-poprvé pojem anticipace, princip tvořivé syntézy-pozornost, osobní časová rovnice-pozornost;
Alexander V. Zaporožec-fční soustava;
Zinčenko+Vergiles-trajektorie pohybu oka při řešení různých perc. úloh;

čítí-proces, při němž jsou smyslové orgány ve funkci detektorů podnětů, energie podnětu se mění na E nervovou, která vede do mozkového kmene;

vnímání-organizace a interpretace smyslové zkušenosti-uvědomujeme si význam předmětů a jevů, vnímání složitá syntéza a integrace (předsudky, zkušenosti, anticipace), vede zpracování podnětů přímo k vjemu x zprostředkující úlohu má naše vědomí, anticipace-každému vjemu mnoho předchází a následuje, konstanty velikosti, tvaru, barev;

vnímání barev-světlo-vlnové délky 400-500 nm-modrá, 500-570-zelená, 620-700-červená, světlost-intenzita světla, barevný tón-název, sytost-obsah barvy(albert Munsell-trojrozměrný model barev), adaptace na jasnější světlo je rychlejší, nejmenší pozorovatelný rozdíl-2 nm, 150 odlišitelných barev, míšení barev-aditivní-světlo,

subtraktivní-pigmenty, barvy, poruchy-protanopie-č, deuteranopie-z, tritanopie-m(parciální barvoslepost), anopie-úplná, daltonismus-č+z, Young-Helmholtzova trichromatická teorie-tři typy receptorů-kvalita je vzorcem aktivity recept., Ewald Herring-teorie protikladných barev, Jameson, Hurvich-dvoustupňová;

synestézie-na vnímání se podílejí jiné sensorické systémy než receptory, které adekvátně zprac. působící podnět, fonismu-ak. dopr. zr. vn., fotismus-Wellek-

barevné slyš, G.T.Fechner, F.Galton, E.Bleur, Rostohar, jeden souběžný vjem jiné modality, dva vjemy se synopticky slévají, idiosynkrazie-získ./vrozená přec. na urč. smysl. podněty;

Ernst Weber-1834-hodnota nejmenšího pozorovatelného rozdílu se zvyšuje s intenzitou standardního podnětu. –Weberova konstanta- $k=dl:l$;

Gustav Fechner-1860-velikost vjemu je poměrná k logaritmu jeho intenzity.- $P=c \log I$;

paobraz-dozvuk vjemu, bezprostředně po ukončení. podnětu, čím intenzivnější. a delší podnět, tím silnější paobraz, Emmertův zákon- $I=(l.á):a$, čárka –paobraz. l-vel, a-vzd;

Purkyňův fenomén-změna jasnosti vnímání barev v závislosti na osvětlení-adaptace na světlo-větší citlivost. k delším vln délkám, adaptace na tmou-kratší;

osobní časová rovnice-reakční čas potřebný k odpovědi na podnět-Wundt-komplikační pokusy;

cyklus vnímání-Ulric Neisser-cyklický tok mezi schématem a příjmem informací-vnímání těsně spjato s činností-aktivita pozorovatele, schéma-soubor představ, které máme o předmětu než vstupuje do vnímání;

percepční obrana-snížená schopnost vnímat emočně sycené podněty ve srovnání s neutr. podněty-Dixon(tabu slova);

gestalt-tvar, útvar, osobnost-psych. jevy vykládá celostními rysy mozk. dějů, Ch. von Ehrenfels-útvary, Wertheimer-celek není suma částí, fce určovány strukturami, W.Koehler, K.Koffka, Metzger, experimentální fenomenologie, epistemologický dualismus-fenomenální(psych svět)-transfenomenální(ostatní);

tvarové.faktory.blízkosti,stejnosti,uzavřenosti,zkušenosti,pregnantnosti,společného osudu, dobrého tvaru;

klas. zkoumání představ-chybí charakteristika . skutečnosti, není ohraničeno. trvání, kontinuitu dějů, nestálé méně zřetelné dynamické jednotky, zvnitřnění periferních podnětů-paměťové , fantazijní,Rostohar-aktuální geneze-obrys, konzistence elementů, vůdčí motiv,

asociační experiment-F.Galton, Jung,frekvenční tab. asociací-Kent, Rosanoff;

eidetické představy-Urbančič1907, Purkyně, ohraničená, jako vnímání-promítání jako v prostoru-zkoumat jako přít. předmět-nemění pozici s pohybem očí, Kroh-výsky jed, E.R.Jaensch, F.Kratina-Haber-Haber;

funkce paměti-uchov a vybav inform, které jedinec potřebuje pro svůj život, reprezentace zákl. fce, jež činí individu život v jeho živ prostředí možným;

paměť-druhov,individuální(reproduktivní-pro vědění(úmysl, neúmysl,ultrakrátká, krátkodobá, dlouhodobá),empirická-pro psychiku;epizodická(ikonická)-sémantická verbální-podle smyslu, doslovná;komplex vlastností a dějů, které se podílejí na vštěpování, uchovávání. a vybavování zkušeností;

selektivní pozornost-optická-žlutá skvrna.details,akustická-točení hlavy cocktail party-podněty, na které není zaměřena pozornost se na nižší úrovni odfiltrovávají, zeslabení;

Stroopův efekt-Roberta Klatzky 1935-analýza procesů obs.automatizované složky, automatizace-vůlí neovlivnitelná-při dešifrování předmětů a slov-barva slova- tento jev při souběhu pomal a rychlého procesu;

mentální reprezentace-.řádu-svět, 2.řádu-vlastní kognitivní svět,3.ř-reflexe o obs. kogn. procesu jiných, názorné, nenázorné,

definice myšlení-kogn.cílesměrná manipulace vnitřních názorných případů abstraktních reprezentací, proces může probíhat vědomě i nevědomě a neodpovídá vždy zákonitostem logiky, pojem –definovaný termín;

intelligence-(Stern)-jedinečná schopnost jedince zaměřit myšlení vědomě na nové požadavky, je všeobecnou duš. schopností přizpůsobit se novým úkolům a podmínkám života;

zákl. charakteristiky myšlení-1.kognitivní.proces,2.kognitivní proces s cílovým zaměřením, 3.manipulace s vnitřními reprezentacemi,4.probíhá vědomě i nevědomě;

různé teorie myšlení-G.E.Mueller-konstelační teorie-úkol, který má být vyřešen zesiluje urč. asociační tendence a tlumí jiné-asociační spojení pojmů, O. Selz-anticipační teorie-idea předjímání,E.Claparédé-rezonance-problém navozuje stav vnitřní rezonance oživující minulé zkušenosti vhodné k řešení, gestalt-přestrukturování-strukturní dynamika,nevyřešený problém-přestrukturování-ujasnění problému-lepší přiměřenější struktura,R.Meilli-uspořádanost-kritériadobrého usp.-shoda, analogie, nad/podřazenost;

Piagetovo pojetí inteligence-Myšlení-činnost, již se subjektivně. vyrovnává se svým prostředím, dualistické pojetí jednoty myšlení a řeči-senzomotorické stádium-pojem trvalého objektu,předoperační.-jazyk.ego, třídění, konkrétní. operace.-logika, formální.operace.-abstrakce, testování hypotézy, asimilace, akomodace, kognitivní mapy, anticipační schémata-připravují subjekt., aby jeho vnímání se otevíralo více určitému druhu informací-regulace vnímání;

Guilforův model intel.-vícedimenzionální-operace(hodnocení, divergentní myšlení, konvergentní, paměť, poznávání), produkty myšlení(jednotky, třídy, vztahy, systémy, transformace, implikace), obsah(obrazy, symboly, znaky, chování);

produktivní(divergentní,levoruké, intuitivní)-platnost, flexibilita, originalita,spontánnost,O.Selz, J.P.Guilford(konv, div),

reproduktivní(pravouké-Bruner,diskurzivní)-konvenční postupy, známé algoritmy, IQ;

typy problémů-Duncker-subj. není sch. adekvátně jednat pomocí svých momentálně použitelných operací, s rozpory, mezerami, nadměrná složitost, složky:1.existence nežádoucího stenu, 2.žádaný konečný sten, 3.překážky;

chyby při řešení-prob.-jednostrannost inf., selektivní percepce, stereotypizace, úroveň abstrakce, stres, zákl. etapy při řeš. prob.-urč. problému, pozorování faktů-analýza sit-utváření nápadu, tvořivé myšlení-formulace hypotéz, verifikace-řešení,kontrola, podm. řeš. probl.-vázanost na obj., subj., aktivita subj., využití inf., metody;

funkce fantazie-vystupuje při nových problémech-předsudky a pojmy se seskupují do nových komplexů, tvořivá- úniková, Stern-synkretizace(spojování do nových celků), symbolizace, animismus, magismus, Viewegh-primární-subj, sekund.-tvořivá oblast člověka nesouhlasí s obj. světem